

3:00, Szombat (március 26.), Duna II. Autonómia

Pandora szelencéje

(Pandora'nin kutusu)

török-francia-német-belga filmdráma, 110 perc, 2008

rendező: Yesim Ustaoglu

forgatókönyvíró: Yesim Ustaoglu, Selma Kaygusuz

zeneszerző: Jean-Pierre Mas

operatőr: Jacques Besse

szereplő(k):

Tsilla Chelton (Nusret)

Onur Ünsal (Murat)

Derya Alabora (Nesrin)

Övül Avkiran (Güzin)

Osman Sonant (Mehmet)

Tayfun Bademsoy (Faruk)

Isztambul központjában él három harmincas-negyvenes éveiben járó, egymástól nagyon különböző testvér, akik görcsösen és önző módon próbálnak megfelelni a felső-középosztálybeli elvárásoknak. Egy napon egy váratlan telefonhívásnak köszönhetően Törökország falvain és vidékein keresztül elutaznak a Fekete-tenger hegyeihez szülővárosukba, mivel édesanyjuk Nusret, eltűnt. Az emlékek feldiézésével felszínre kerülnek a testvérek közötti feszültségek. Hasonlóan Pandora szelencéjéhez, amely éppen kinyílik, a megoldatlan veszekedések és viták mind szerteszóródnak. Nesrin rebbelis fia, Murat az egyetlen, aki együttérez Nusrettel és kijuttatja abból az intézetből, ahová lányai száműzték, így a nagymama visszatérhet végre hazájába, a hegyekbe.

Bemutató dátuma: 2009. augusztus 13. (Forgalmazó: Mozinet)

Kritika:

PORT.hu, 2009. augusztus 12.:

Generációk

2009. augusztus 12.

Válságos helyzetben a mozi általában a könnyed kikapcsolódást és a problémák előli menekülést jelenti a nézők számára. Persze ilyenkor is mutatnak be komoly szociális problémákról szóló történeteket, melyek a mindennapi életből veszik sztorijukat, és éppen a kényelmetlenül ismerős alapszituációk miatt nem könnyű néznivalók. A török Pandora szelencéje pontosan ilyen film.

Családi kör

Yesim Ustaoglu nem próbál beavatni bennünket a török kultúrába, hiszen filmjének története egyáltalán nem sajátságosan török: bárhol játszódhatna a világban. Rosszul működő családok mindenütt vannak, ezáltal válik a film mondanivalója univerzálissá. Ustaoglu úgy rendez drámát, hogy nem próbál igazi drámai nagyjeleneteket alkotni, egyszerűen az élet apró, ellesett pillanataiból próbálja felépíteni a karaktereket és történetüket. Ugyan akad a sztoriban egy-két

veszekedős jelenet, de az érzékeny színészi játéknak köszönhetően egyszer sem csúsznak át a teátrális, díjakra hajazó kategóriába. Ustaoglu filmje úgy vág pofán, hogy közben észre sem veszed, hogy pofont kaptál. A néző feszeng, eszébe jut saját családja, saját hibái, és az ilyesmi még egy kényelmes moziszekben ücsörögve is kényelmetlen élmény.

Generációk egymás közt

A vidéki mama már annyira megöregedett, hogy betegsége miatt képtelen egyedül ellátni magát, ezért a gondozása a nagyvárosi gyerekeire marad, akiknek külön-külön is megvannak a saját, egyéni problémái, így az asszony csak púp a hátukra. Az Alzheimer kórja és öregsége miatt nem lehet magára hagyni, az állandó felügyelet pedig szép lassan felőrli a testvérek idegrendszerét. Ustaoglu a család összetartásának fontosságára hívja fel a figyelmet csöppet sem szájbarágós módon, és bár filmjéből hiányzik az optimizmus, szereplői mégsem életképtelen, semmiféle jövőképpel nem rendelkező alakok. Ők még nem elveszett lelkek, és amikor a nagymama és unokája egymásra talál, akkor a rendező is kifejezi üzenetét: van még remény.

Summa

A Pandora szelencéje egy komótos tempójú, szomorú arcokkal teli családi dráma, ami leginkább a Családi kör tökélyre fejlesztett különkiadására emlékeztet. Moziban nem feltétlenül ilyen filmet néz az átlagos néző (még az art mozik rendszeres látogatója sem), ám az értékeit nem lehet elvitatni tőle. Egy szinte tökéletes tévéjáték a mozivásznon.

7/10

TóCsa, PORT.hu

Mancs, 2009. augusztus 27.:

Lear néni, a hegyek lánya

2009. augusztus 27.

Léteznek olyan szférák, ahol Törökország uniós csatlakozása nem távoli terv (illetőleg álom), hanem régen befejezett tény - hirtelen a mozgóképkultúra mellett a gyorsétkézési kultúra ugrik be. Így van ez akkor is, ha bizonyos filmfesztiválok még mindig lendületesen buknak a - gyorsétkézési javakkal is szimbolizálható - könnyen elérhető és befogadható egzotikumra. Egy német filmest nyilván hazazavar a forgatókönyv-elfogadó főbizottság, ha nincs isztambuli szekvencia a benyújtott tervezetében (ezen arany szabály alól talán csak a második világháborút feldolgozó szakág kap - indokolt esetben - mentességet); ja, nekik sem könnyű. Ha nagyságrendileg mások is az adatok, de a francia film is rendesen fárad ezen összetartozás mindennapi kondícióban tartásán. S mindez fordítva is igaz, sőt primán működik, tulajdonképpen még jobban is. Ha tehát azt mondjuk, hogy a Pandora szelencéje simán elmenne egy francia filmnek, akkor nem csupán arra utalunk, hogy alkalmasint az is (stáb, pénz, a szokásos dolgok), de arra is, hogy ugyanazon szellemek, kísértetek nyomasztanak mindenkit Bretagne-tól a Boszporuszig (és még kicsivel azon túl is). Kedvencem a tárgyban Semir Aslanyürek Vagon című türk török filmje, ami egy Moszkvában játszódó Berlin fölött az

ég-történet orosz nyelven előadva. E film születési dátumából az is világosan látszik, hogy a metódus tényleg nem mai keletű (a kilencvenes évek elején készült).

Mindevvel nyilván számot vetve Yesim Ustaoglu komoly figyelmet szentel filmje háttérének. Ha úgy tetszik, törökségének. Megtartóztatja magát a folklórtól, de nem mond le az ibuszos képekről, viszont nem a híres nevezetességekkel próbál elcsábítani, hanem a nehezebben elérhető (külső, belső) tájak tagadhatatlan látványosságával. Így társadalmi jelentést közvetít minden egyes isztambuli helyszíne (lakásbelső és -külső, a Galata negyed, a reptérről bevezető oly ismert tengerparti út, s voltaképpen az összes), míg lelki tartalmakat próbál közölni vidéki képein - persze Ustaoglu sem különb a Deákné vásznánál, kedvenc jelképe az út. A sztori amúgy épp annyira az övé, mint Shakespeare-é: falun a mama összegyűjti a hecsedlit, aztán elszór mindent, s eltűnik. A fővárosban élő gyermekeinek megvannak a maguk problémái, s most íme még egy, konkrétan a púp a hátukra. Evvel együtt menten a mama keresésére indulnak, amit - ha mondhatjuk így - siker koronáz, meglesz az elbitangolt néni. De egy alapos orvosi vizsgálat kideríti a bajt. Az alapost ezúttal úgy értjük, hogy a filmkészítés minden idevágó szabályának megfelelő, hiszen - mint azt mindenki tudja - az Alzheimer-kór nem ritka vendég a mozikban. S mindig ugyanaz történik: mondok négy dolgot, tessék megjegyezni és visszamondani, satöbbi. Nincs mese, a mama eztán nem maradhat egyedül, ellátatlanul, föl kell hozni hegyeiből, erdejéből, az elfelejtett csipkebogyói mellől a fővárosba, ahol a gyerekei élnek, és talán tudnak is vigyázni rá. A két tisztos polgári nő, s a - voltaképpen ártalmatlan - hímnemű dzsanki semmi jót nem remélhet: kezdődik a másvilágiak és az evilágiak minden fázisában ismerős kálváriája. Amikor - félúton a másvilágra - a lélek már előre siet, vissza a hegyei közé, de a test még itt rontja a levegőt, még itt van útban, épp azoknak, akiket tudatosan dehogyis hátráltatna. Az öregasszonyt kézzől kézre adják, mindenhol gyorsan, nagyon is gyorsan telik ki az esztendő, noha senkinek sem vethetünk a szemére semmit. A maga módján mindenki jót akar, csak nehéz elviselni, hogy míg munkában vagyunk, otthon a szőnyeg közepére vizez a mama, és nehéz bánni a folyamatos szorongással is, hogy mikor történik vele valami. Persze, hogy mekkora változást jelent ez egy olyan család életében, melynek tagjai, amikor éppen hozzájutnak egy beszélgetéshez, a harmadik mondatnál már ordítanak, az kétségkívül kérdéses (e tempót meglehet a folklór helyett használja eszközként a direktor). De ne legyenek illúzióink, gondoljunk inkább saját praxisunkra: elviselhetetlenül nagyot. Végül a dzsankinál lenne mégis a legjobb sora a mamának, csak hát egy kanapé és negyvenezer összegyűrt sörösdoboz még egy "normális" embernek sem feltétlenül elég támasz napjaink rohanó életében, ugye.

Így aztán a bolondra marad a megoldás, valószínűleg a könnyebbik (erre még visszatérünk). Bolondot persze csak a minduntalan felbukkanó leari reminiscencia miatt mondunk, valójában csak egy helyét nehezen találó (bár túl nagy hevülettel nem is kereső) fiatalemberről, az unokáról van szó, akit hanyattatásai ugyancsak a politoxikomán öcs galatai hajlékába vetnek. Egy pillanatra itt bele is inoghatunk a konstrukcióba, a gyors létszámellenőrzés ugyanis azt adja ki, hogy többségbe kerültek a földönkívüliek (3 fő: mama, fiú, unoka) a földön járókkal (2 fő: a lányok) szemben, és lám igazu(n)k is van: ők bírnak élni, ha az az élet helyi (földi) erőnek viszolygására is van. Az odú benyomását keltő hajlék égi, legalábbis távoli fényt kap a felszálló marihuána füstjében, s láss csodát, a néni is megérez egy ismerős illatot: e-m-l-é-k-e-z-i-k, s az maga az élet. Csakhogy az efféle külső erők hatása mindig is gyorsan múlik, élni az élnéhetetlen körülmények közt sem lehet, az is fáj, ha sós kútba, az sem jó, ha kerék alá tesznek.

Ugyanakkor valaminek lennie kell... Nos, erről nem vagyunk teljesen meggyőződve, sőt meg mernénk esküdni az ellenkezőjére: filmen nem feltétlenül kell lennie valaminek; a valami olykor a könnyebb megoldás. Amit éppenséggel Ustaoglu a befejezésre, a "megoldásra" választ. Felmerül, hogy filmje során nem cselekedett-e - tekintettel a célközönségre - folyamatosan így. Nos, kétségkívül nem. A háttér felrakásakor nem engedett semmiféle csábításnak. Csak az emberekkel nem bírt végül.

E minden ordítozások ellenére is csendes, finom arányérzékkel összeállított, fesztelen giccs a rafináltabb fesztiválfilmek közepesen népes csoportozatába sorolható. Az átlagnál különbnek mutatja magát, de nem hagy semmi nyomot.

turcsányi, Mancs